

Budapest legújabb képtára

Megnyilik a Károlyi-palotában a főváros nagy képtára

A Károlyi-palota méltóságos tömege még kopott ábrázattal fordul az Egyetem-utácsára. Kívülről semmi sem mutatja rajta, milyen változás ment végbe benne belül. Még felirat sem árulja el homlokzatán, hogy a Károlyi grófi nemesség régi fészke átalakult Budapest főváros képtárává.

Mindenkire, aki a régi Pestbuda emlékeihez ragaszkodik, megnyugtató érzés, hogy a sokáig lakatlan és elhanyagolt palota végre ismét hozzája méltó lakókat kapott: igazi művészetet, külföldi és magyar mesterek nagyértékű alkotásait. Fővárosunk számára új látványosságot, külföldi vendégeink számára új érdekességet jelent ez a megnyíló múzeum. Kép- és szoboranyaga bizonyos mértékig kiegészítője Szépművészeti Múzeumunk rendszeresebben gyűjtött és jóval kimerítőbb anyagának.

A kiállítást e hó 16-án nyitja meg ünnepélyesen Hóman miniszter. Addig lázas munka folyik a termekben. Asztalos- és festőmunkások sürgölődnek a hosszú terem sorban. A termeket egymástól elkülönítő szárnyas ajtókat kiszédték, de megmaradtak a padlóban az ajtók megrögzítésére szolgáló vasnyelvek számára véselt lyukak. Azokat most ragasztják be parketta-darabokkal.

Egyebekben az új múzeum csaknem készen várja a megnyitást. A falakat vászonnal vonták be a vásznat aránylag világos színekkel festették át. A termek hangulata a világos színektől derűs és hívogató. Szerencsésen sikerült megmenteni a képtár számára a régi berendezés némely tárgyát: a pazar kristálycsillárokat és a vörös alapú fehérvirágos mintás selyembrokat butorokat. Megmaradt a mennyezetek stucco-disze s amelyik teremben volt a kandalló és a díszes ajtókeretek is. Mindentől a képtárnak meghittébb a ha-

tása, mint amilyen az egyenesen múzeumoknak épült gyűjteményeké szokott lenni.

Benczur: „Budavár megvétele“

A kapun túl a jobboldali kétkaru vörösmárványlépcsőn jut fel az ember a képtárba. Még rá se tette a lábát az első lépcsőfokra, mikor megkápáztatja szemét Benczur Gyula híres nagy festményének, a „Budavár megvétele“ színpompája. Ez a hatalmas kép, melyet a főváros a millennium ünnepére festetett Benczurral, eddig a Fővárosi Múzeum városligeti épületében rejtőzködött.

A képtár bejáratát jobb- és balfelől egy-egy mellszobor őrzi. Strobl Alajos műve mind a kettő s az egyik Zichy Jenő grófot, a másik Benczur Gyulát ábrázolja. Zichy Jenő grófnak köszön a főváros képtárának külföldi anyagát. Huszonkét terem és szoba következik ezután, részint a palota Károlyi-utcai, részint az egyetemutcai frontján. Egy fényesen megvilágított benyílón át kerül jobbra a látogató. A falakat Székely Bertalan kompozíciós kartonjai borítják: Jézus és a kisdetek, Jairus leányának feltámasztása, Krisztus feltámasztása és a Gyermekek imádó Mária és Szent József a képek tárgya.

Egy felülvilágított kis helyiség következik, benne Benczur Gyulának a Szent István bazilika mozaikjaihoz készült kartonjai, azonfelül Markó Károly, Molnár József, Jankó János egy-egy festménye.

A Zichy-gyűjtemény

A következő teremben kezdődik a Zichy-gyűjtemény. A két alapítónak, Eduard és Jenő grófnak pompázatos két arcképe díszíti a falakat. De igazi díszük a Zichy-gyűjtemény legértékesebb festménye: Giambattista Moroni férfiarcképe.

A palota egykori tükörlertje következik soron. Ebben a Zichy-gyűjtemény kései olasz festőnek művei függenek: Strozzi Dávidja, Antonio Bellucci Danaé-ja, Solimena nagy kompozíciója.

Jobbkéz felé a palota egykori kis kápolnája nyílik. Ez a helyiség változatlanul megmaradt eredeti alakjában. Megmaradtak fényezett diófából való lambériái, csavaros

oszlopu és faragásos frizü ajtófélfái. Az oldal helyére egy korai sienai festőnek, Taddeo di Bartolonak háromrészi képe került. Más régi olasz mesterek aranyos képei függenek szomszédságában, azonfelül egy 1500 táján működött német festő „Keresztiség vértanúi“ s egy ismeretlen festőnek egy német házaspárt ábrázoló két arcképe.

Az elsorolt termek a palota Gróf Károlyi-utcai homlokzatán vonulnak. A gróf Károlyi-utcsára néz a következő helyiség is, egy háromablakos nagyterem, amelynek mennyezetét fehér rococo-stílusú stucco-ornamentumok díszítik. Ebben a teremben kaptak helyet a Zichy-gyűjtemény hollandus és flamand festői.

A barokk sarokszoba

Következik a palota legfinomabb díszű helyisége, a kis barokk sarokszoba. Falain változatlanul megmaradt az aranyos stucco-dísz. A mennyezetről az eredeti kristálycsillár függ alá. A szoba közepén asztal, körülötte selyembrokatbevonatu virágos zsölyék. Finom dísz a szobának a Louis XVI. stílusú bronzveretekkel ékes kis márványkandalló is. Ebben a meghittséget lehellő helyiségben helyezte el Csánky igazgató a Zichy-gyűjtemény francia festményeit. Itt látható François Quesnel és Greuze női arcképe, Charles Le Brun pompás férfiarcképe, Largillière, Rigaud és Claude Lorraine festményei.

A sarokszoba átvezet a palota Egyetemutcai részébe. Ezen a frontrészen sorakoznak a Károlyiak dísztermei. Már a következő terem is hatalmas háromablakos helyiség. Ezt a termet a Zichy-gyűjtemény magyar művészeinek szentelte az igazgatóság. Kupetzky János kilenc hiteles és négy kétes hitelességű festménye függ itt, azonfelül Mányoky Ádám két képe, s a fehér kandalló körül idősebb Markó Károlynak öt finom kis képe.

A táblabíró-kor festői

A Zichy-gyűjteménynek ebben a teremben a végére is értünk. A következő négyablakos nagyterem a magyar táblabíró-kor festőit gyűjti össze. Itt vannak a főváros Barabás- és Borsos-képei (egy részük a Zichy-gyűj-

ményből való), azután Szemlér Mihály és Guss Imre egy-egy nagyméretű történelmi festménye.

A képtárnak ebben az egyetemutcai részében érdekes térhatást köszönhetünk annak, hogy az igazgatóság eltüntette a termeket egymástól elválasztó ajtókat. Az egymásba nyíló termek és szobák hosszú során lát így végig egy tekintettel a látogató.

Ujra egy háromablakos terem következik. Ebben függenek a főváros Munkácsy-képei (a „Mozart halála“ hoz készült színes vázlat), Zichy Mihály, Liezenmayer Sándor, Paál László, Gyárfás, Pállik Béla, Benczur művei és Baditz Ottó főműve, az „Angyalcsinálók“ című nagyméretű kompozíció.

Az egyetemutcai frontrésznél közepét foglalja el a palota pazar táncterme. Ez is megmaradt eredeti állapotában. Az ötablakos hatalmas helyiséget három csillár, óriási tükrök, szép márványkandallók díszítik. Ennek a teremnek tükrökkel és stucco-díszrel borított falai nem bírtak volna el festményt. Hely sem jutott volna rajtuk festmények számára. Ez a terem foglalja magában a képtár kisplasztika-gyűjteményét. Legtöbb jeles szobrászunk kisebbmértű bronzszobrai kerültek itt felállításra.

Élő művészek

A következő szobában kezdődik élő művészeink, s a már elköltözöttek közül a velük egykoruaknak felvonulása. Nagybányát Iványi Grünwald Béla, Glatz Oszkár, Csók István, Thorma János egy-egy festménye és Ferenczy egy önarcképe képviseli. Itt függenek Rippl-Rónai József munkái is. Alig egy lépés belőle a terem sora lezáró egyablakos meghitt hatású szoba. Az ajtónyílással szembenéző falán Ferenczy Károly híres kompozíciója, a „Józsefet eladják testvérei“, oly módon van felaggatva, hogy színes foltja már a terem sora tulsó végéről megragadja a szemet. A nagy kép mellett jobb- és balkézfelől Ferenczy Károly Orpheusz és Réti István „Édesanyám“ című szép festménye függ. Rudnay Gyula, Perlmutter Izsák, Nagy Sándor egy-egy képe látható még ebben a szobában, továbbá egy érdekes ritkaság: László Fülöpnek 1893-ban festett magyar paraszti

szoborok.

Az egyetemutcai sornak ezzel elérkeztünk a végére. Ujra fordulunk egyet és belépünk a palota udvarára, helyesebben kertjére néző szobák belsejébe. Benne és az utána következő három szobában, jobbára élő művészeink kerültek kiállításra. Bennük láthatók, többek között: Vaszary János, Kernstok Károly, Magyar-Mannheimer Gusztáv, Fényes Adolf és mások munkái. A tizenkilencedik szobában jutnak szóhoz modernjeink. A huszadik helyiség a palota egykori könyvtárszobája. A könyveket elvitték belőle a tavaly rendezett árverésen, de berendezése: nemes aranyú és színű sötét palisszander faliszekrényei és finom balusztrádu karzata szerencsére megmaradtak a maguk eredeti helyén. Ebből a helyiségből lett a képtár grafikai „kabinet“-je. A szekrények ajtajai átalakultak képkertekké és válogatott grafikai lapokat, rajzokat és vízfestményeket helyeztek beléjük üveglap alatt. A teremnek szabadon maradt terén szobrok állnak.

Lotz terme

Kertrenező két széles ablak világítja meg a képtár utolsóelőtti helyiségét. Ez lett Lotz Károly terme. Itt kerülnek kiállításra azok a Lotz-festmények, melyeket a főváros nemrég vásárolt meg.

Az utolsó helyiség egy egyablakos szoba. Ebben csupa budapesti utca- és tájrészletet megörökítő festmény függ. Különösen érdekes közöttük Pállik Béla képe, amely 1877-ben készült és a Rottenbiller-utcsát ábrázolja akkori állapotában. Havas szénaboglya áll a mai utca végén, tanyai épületek szomszédságában.

Mindaz, ami az új képtárban látható, látható volt már régebben is. A Zichy-gyűjtemény a Vercpelt-ut egy bérházában, a főváros modern magyar művészekből való festményei pedig azon a két kiállításon, melyek maga a főváros rendezett rövid időközökben a városligeti Múcsarnokban. Az újság abban van, hogy a szeretszört gazdag anyag egy föld alá jutott, mégpedig be a város szívébe, s hogy nem időszakos kiállítás alakjában kerül a közönség elé, hanem állandóan látványossá lesz fővárosunknak.